

Анастасія КРИГА,
практичний психолог Заслущенського ліцею ім.О.Іщука
Заслущенської сільської ради Хмельницького району

Паростки дитячого патріотизму

Патріотизм – одне з найбільш глибоких людських почуттів. Як правило, це поняття розуміють як відданість і любов до Батьківщини, гордість за її минуле й сьогодення, готовність до її захисту. Психологи визначають патріотизм як певне моральне ставлення й оцінку особистістю елементів Батьківщини. Патріотичне почуття, соціально-моральне у своїй основі, особистість набуває не лише шляхом біологічної спадковості, але і під впливом соціального середовища. Це одне з найглибших почуттів, що закріплювалося століттями й тисячоліттями розвитку відокремлених етносів. Це – природний психічний стан, який виражається в готовності захищати своє від чужого, розпізнавати оте «своє» під іншими масками.

Виховання (соціалізація) у широкому розумінні слова, характеризує вищий рівень розвитку особистості. Ми звикли вважати, що патріот – це особистість, для якої доля держави – завжди на першому місці. Але подібне ставлення з'являється лише, коли людина буде впевнена: країна її захистить у важку хвилину, надасть допомогу родині. Адже відомо, якщо у людини не задоволені фізіологічні потреби (за ієрархічною системою потреб людини), то і вищі потреби (такі як потреба у безпеці, соціальні потреби й інші) задовольнити важко. Тому не можна примусити бути патріотами тих, хто, наприклад, виживає в злиднях. Люди повинні мати чим пишатися і що конкретно захищати: своє благополуччя, тил, добробут.

В реаліях сьогодення патріотизм покликаний дати новий імпульс духовному оздоровленню народу. Оскільки 40% від загального обсягу виховних впливів на особистість дитини здійснює освітнє середовище, то на педагогів відповідальність покладається більша, і можливостей відкривається більше. Українська педагогіка має підтвердити свою глибоку самобутність, свої вищі досягнення перед усім світом, де він визнав її оригінальний, національно неповторний і потужний виховний потенціал, вона покликана створювати високий імідж нашої нації у світовому масштабі.

У кожному населеному пункті є чим пишатися, є свої особистості, а сьогодні – це герої, які захищають нас від рашистів. На конкретних прикладах педагогам необхідно акцентувати увагу, що в складних випробуваннях людям завжди допомагає взаємовиручка, почуття спільності, згуртованості й небувалого патріотизму. Такими прикладами пронизане все наше життя, наша історія, культура. Почуття гордості і радості за свою країну – це завжди щось більше, ніж сама людина. Коли у людини є таке відчуття, яке дає особливу силу

духу, вона завжди більш стійка в житті, їй є на що розраховувати навіть у найскладніші часи.

У нашому календарі, здавалося б, чимало знаменних дат, які сприяють вихованню почуття патріотизму, але такий процес відбувається безперервно. У роботі з такою тонкою енергією, як дитячі почуття, педагогам необхідний весь арсенал новітніх методик, в тому числі психологічних. Як проводити заходи, спрямовані на виховання почуття патріотизму? Як виявити баланс між формою і змістом? Як не перетворити свята у формальність?

У вихованні почуття патріотизму будь-яка фальш неприпустима. Напрацьовано безліч методів виховання почуття патріотизму, в тому числі унікальних творчих підходів. Але вони не завжди спрацьовують. Іноді самі педагоги відчувають: «щось пішло не так», сподівалися

викликати одні почуття, а вийшло інакше.

Чому так відбувається? Відповідь дає саме тонка психологія дитячої душі, сукупність її несвідомих бажань, думок і почуттів, за допомогою яких вона адаптує вплив навколишнього світу. Всі ці властивості в сумі відображають індивідуальні особливості особистості.

Кожен вектор розвитку задає свої особливі бажання, думки і почуття його власникові. Саме знання несвідомих бажань дозволяють педагогам проникати у глибоке дитяче серце і налаштовувати його почуття на особливий патріотичний лад.

Головні паростки почуття патріотизму починаються з перших вражень, захоплення тим, що бачить перед собою дитя, чому воно радіє, дивується і що викликає посмішку і відгук в його душі. Перш за все, – це, звичайно ж, мама і сім'я. Почуття і відчуття ще не усвідомлені,

але, пропущені через призму безпосереднього дитячого сприйняття, відіграють величезну роль в становленні особистості майбутнього патріота. Як стверджують психологи, основою формування майбутньої особистості є саме це почуття захищеності і безпеки, яке дитина отримує від мами. Саме через маму відбувається формування моральних основ особистості, накопичення досвіду правильної поведінки і гармонійних взаємин з іншими людьми. Тому особливу увагу слід приділити дітям з неповних сімей. Адже основа їх почуття захищеності і безпеки дещо підірвана.

Вже з раннього віку видно, що всі діти різні: одні спритні й рухливі, інші повільні і більш ґрунтовні, треті задумливі, занурені як би «в себе», а четверті – це просто фонтан емоцій, почуттів і артистизму. Так виявляються вроджені якості, кожна властивість прагне вирватися назовні й виразити себе.

Коли дитина діє за своєю природою, вона відчуває насолоду від створення творчої, надихаючої, захоплюючої атмосфери. Згідно зі статистикою, серед населення 25% аудіалів, 35% візуалів і 40% кінестетиків.

Аудіал у процесі спілкування звертає максимум уваги на мову. Його цікавлять слова, але головним чином він розуміє вас через інтонації. Його вухо вловлює найменші зміни тону, висоти голосу. Як приклад, таким дітям можна доручити дослідницьку роботу про людей, чиї справи і почуття патріотизму залишили глибокий слід в нашій історії. Вони ж із задоволенням досліджують традиції і наведуть історичні довідки з достовірних джерел про події в далекому минулому свого краю.

Серед візуалів найбільше творчих людей, які сприймають зовнішній світ через образи, фантазію, уяву. Вони думають картинкою, а вона має набагато більше фарб, ніж слів. Їх найкраще залучати до участі в кон-

цртах, театралізованих виставах, постановках, присвячених святковим датам.

Людина з типом мислення кінестетик – заручник руху, почуттів та емоцій. Таких людей більшість. Для них дуже важливий тактильний контакт і зовнішня ситуація. Для рухливих, спритних дітей підійдуть будь-які змагання і військово-спортивні ігри, квести тощо.

Варто враховувати, що існує таке поняття, як суспільний колективний менталітет. Тому гордість виникає не тільки за свої успіхи, але і за загальні досягнення, а особливо при врахуванні елементу власної причетності. Тут головне завдання – допомогти дітям розвинути їх природні таланти і відчутти смак від реалізації своїх здібностей на благо групи, діючи через отримання приємних емоцій, через принцип задоволення. У такому середовищі виникає загальна хвиля підйому і насаги, що сприяє формуванню та вихованню почуття патріотизму. Таким чином, діти вже залучаються до емоційно-дієвої форми зайнятості: діляться засвоєними знаннями, пробують організувати щось, що будить почуття патріотизму, а це – абсолютно новий рівень.

Погодьтеся, коли дитина знає і розуміє своє місце серед інших людей, спрямовує свої таланти, вектори розвитку і здібності для поліпшення життя колективу, вона відчуває набагато більше задоволення, ніж від отримання особистої вигоди. Надалі виробляються позитивні звички, дитина відчуває свою потрібність для країни та ідентифікує себе як «патріот». Тому і виникає бажання робити щось для розквіту своєї Батьківщини.